

ЦЕНА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по годину 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по годину 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по годину 10 франака у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштамском упућеним, само у неопредмелно административни „Глас Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Велу Рамадановићу, К. Ц. агенсу у Ботор.

Доплате се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За сваку плату се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, на основу другог одјељка члана 17. Устава земаљског, ријешили смо и рјешавамо:

да се сједнице Народне Скупштине, сазване Нашим указом од 26. јуна 1907. год у први редован сазив прве периоде — закључе.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

На Цетињу, 29. јануара 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,

Министар Правде и

Заступник Министра Иностр. Дјела,

Др. Л. Томановић с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

В. Лакић Војводић с. р.

Министар Финансија и Грађевина,

Душан Вукотић с. р.

Министар Војни, генерал-ађутант,

Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар

Просвјете и Црквених Послова

Ј. С. Пламенац с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се бригадир Јово Мартиновић, управитељ области зетско-брдске, на основу члана 45. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Унутрашњих Дјела и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Цетиње, 29. јануара 1908.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

В. Лакић Војводић с. р.

Министар Финансија и Грађевина,

Душан Вукотић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо: за предсједника општине вароши Подгорице Станка Марковића, бив. учитеља.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

На Цетињу, 29. јануара 1908. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела:

В. Лакић Војводић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо: за предсједника општине вароши Вира Луку Станковића.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

На Цетињу, 29. јануара 1908.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

В. Лакић Војводић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Милан Поповић управитељ вирске царинарнице, разријешити од дужности предсједника општине вароши Вира.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

На Цетињу, 29. јануара 1908. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела

В. Лакић Војводић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Томо Марковић, писар капетаније чевско-бјеличке, — на основу члана 49. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

На Цетињу, 29. јануара 1908. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

В. Лакић Војводић с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

Њ. Кр. В. Господар дошао је у недјељу на Цетиње, а данас се опет вратио на Ријеку.

ЗАПИСНИК XXI РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ

ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

држане 29. децембра 1907. г.

Предсједавач предсједник

Лабуд Гојнић

Секретар

Мил. Татар

Почетак у 9 сати прије подне.

Присутни сви чланови књ. владе.

Предсједник отвара XXI редовну сједницу.

Секретар Татар чита записник XVII редовне сједнице, који је без примједба примљен.

Секретар Татар чита у изводу жалбу Петра Л. Дедовића, из Андријевице.

Секретар Поповић чита указ Књаза Господара, с којим се овлашћује г. министар финансија, да може поднијети Народној Скупштини на рјешење приједлог: да буџет државних расхода за 1907. г. важи у свему до одобрења буџета за 1908. г.

Секретар Татар чита посланичке приједлоге а на име: Ш. Мартиновића, О. Рњеза и Ђ. Милановића, за изразу пута од Никшића уз Дугу за Херцеговину; Ж. Драговића и К. Поповића за уставну државног музеја у Подгорици; С. Бошковића за што скорију наплату државних дугова као и распродају државних добара; и Ш. Мартиновића о изради моста на ријеци Раствоцу.

Даље чита изјаву г. министра унутрашњих дјела да ће одговорити на питање народног посланика С. Вулетућа, односно заразне сточне болијести „антракса“ у Зети; и г. министра финансија и грађевина, да ће одговорити на питање Б. Ацића и Р. Јокановића о радњи моста на ријеци Пиви.

Затим чита молбу посланика Л. Петровића за одсуство, које му Скупштина одобрава.

Предсједник саопштава депешу Њ. В. Књаза Мирка, којом одговара Народној

Скупштини на ранију изјаву саучешћа поводом смрти Њ. Свј. Књажевића Станислава.

Саво Вулетућа пита предсједника Скупштине, да ли он зна зашто нијесу до сад санкционисани извесни закони, (ре-фа их), које је прошла Скупштина изгласала, а санкцију још нијесу добили и хоће ли ти закони уопште добити санкцију?

Предсједник Л. Гојнић одговара г. Вулетућа и вели, да му о томе није ништа познато, али да ће за ово упитати владу и њен одговор саопштити Скупштини.

Р. Поповић примјеђава, да се није г. министар иностраних дјела још изјаснио, када ће и хоће ли одговорити на његово и Милана Николића питање, односно затварања пљевљанског житног пазара, па моли Предсједништво, да упита о томе г. министра.

Предсједник вели, да је то питање одмах упућено дотичном министру, али да се овај није још изјаснио хоће ли и кад на њ одговорити.

Прелази се на дневни ред — на предложено претреса буџета.

Кр. Томовић истиче владин рад уопште и вели, да овај заслужује сваку похвалу, а примјеђава, да се губи вријеме у бесплодним дебатама.

Ж. Драговић улази у објашњење са г. Вулетућем о ранијем говору овога, којим је његов нападо.

Ђ. Милановић опет заступа своје раније гледиште, да би требало најприје ријешити чиновничко питање доношењем закона о чиновницима грађанског реда као и закона о уређењу државне администрације на тек онда да се буџет ријешити.

Ј. Спасојевић увјерен је, да предложени приходи неће бити мањи, већ и много виши, а најјачи је, вели, за то доказ тај, што су приходи за посљедње 3 године расли а никако не опадали.

Не мисли, да је влада морала подносити завршни рачуни за 1906. г., јер вели, по закону о државном буџету, овај се има подносити само онда, ако је дотични буџет прошао кроз Народну Скупштину, што није био случај са дотичним буџетом, па закључује, да неће бити потребно подносити ни завршни рачун за 1907. г., а што се тиче тог контролесања, постоји, вели, Гл. Држ. Контрола.

Зато је, да се одреди једна комисија, која ће до другог сазива спремити пројект закона о чиновницима грађанског реда, закона о уређењу и подјели државне администрације и др., а у осталом да се владин приједлог у начелу усвоји.

Извјестилац Саво Вулетућ брани извјештај фин. Одбора и вели, да је одбор рад на једном чисто уставном становишту, јер Скупштина може и има право по чл. 91. Устава, да предложене суме у буџету смањи или сасвим изостави, па с тога да није оправдано пребацивање владе и још неких говорника, који би хтјели да бацају праšину у очи те и веле, да је Одбор погазио законска наређења. У прилог тог тврђења, особито за Мин. Унутр. Дјела, позива се на чл. 5. и 6. закона о устројству тог министарства, које чланке цитира, да би показао њихову апсолутну сагласност са одборским приједлогом о укидању неких чиновничких мјеста у реченом министарству.

Осврће се на Државни Савјет и тврди, да се Одбор ни ту није о никакав закон огријешити, већ да је изнио пред Скупштину, да она протумачи да ли је добра данашња пракса владе са Државнијем Савјетом, па ако је добра да се њоме држава користи за једно 17,000 кр. годишње, а није ли добра да ју Народно Представништво укине, те да створи Државни Савјет продуктивним тврдећи, да по данашњем оно што се за њ даје, носи народу мутна Морача.

Даље говорник побија наводе г. Ј. Спасојевића о подношењу Скупштини употребљених ванр. и накн. кредита и вели, да је влада морала поднијети Скупштини на потврду употребљене кредите за 1907. као на пријеглед завршни рачун за 1906. г.

Ј. Спасојевић објашњава се са г. Вулетућем.

М. Татар летимично се осврће на историјски развитак буџета уопште, а потом износи значај истог и вели, да се према расходима морају доферивати и приходи и да свака влада има предвиђети расходе стварне и оне, без којих се никако не може, па тврди, да се у свима финансијским газдинствима тражи равнотежа између прихода и расхода, а ову да је тешко поставити, јер је фиктивно и једно и друго сем позиција на закону основаних, те наводи, да треба утврдити јесу ли финансије на здравој основи, али да се уз то не смије губити из вида, да се суфицит има претпоставити дефициту, јер ако се ово посљедње појави, не остаје друго него или ударити нове намете на народ или прибјећи зајму.

Вели, да ако министар финансија види, да приходи рапидно расту у току посљедње двије године и да су све околности за то, да ће стални бити, не смије се строго држати аритметичке средине за трогодишње износе прихода, како то закон наређује, већ може узети и већи коефицијент растања.

Даље истиче, да је финансијски Одбор предвидио мању цифру прихода него ли владин пројекат, па напомиње, да је тешко о томе говорити, будући да се нема података осим самих цифара, с тога говори само како се при израчунавању уопште поступа.

У даљем говору наводи и примјером показује, да се законске позиције не смију у претрес узимати.

Допада му се Одборова уштеда на расходима Монопола Дувана за жандармерију овог и рачуна је на 20 /, колико — вели — и он прима од црногорског дувана, па да би требало да и он сноси неки дио расхода, па је за то, да се пријеђе преко дуге и ако потребне начелне дебате буџета и узме на претрес у појединостима, те из владина приједлога и из одбора извјештаја усвоји све оно што је добро и корисно.

Ристо Поповић истиче важност адресне и буџетске дебате, које дају прилику и влади и посланицима да развију своје политичке програме. За предлог буџетски говори да не ваља и да не може ваљати, све док се у њему буде морала гледати наша унутрашња неуредност и несрећеност.

Претреса по реду све гране државне управе и истиче њихове недостатке. Констатира да се за ове двије године уставног живота никакав напредак није показао — напротив убио се раније стечени углед и учинио раздор и неслога у народу.

Поред недостатака буџетских, који се јављају као посљедница унутрашњег стања, истиче и друге његове недостатке, који се јављају као посљеднице немара министра финансија и неиспуњења законских прописа међу којима као најглавније наводи испуњење наређења тач. 2. чл. 9. закона о буџету и неподношење завршних рачуна.

Примјеђава финансијском одбору да се је огријешити о познато правило: да се буџетом реформе нити изводе нити уводе већ законом. За штетњу коју је одбор заступао вели, да може бити колико примамљива толико опасна, јер држава која хоће да живи државним животом и да напредује, мора и да тражи. Није државнички спунтати терете државне према економској снази земље, већ подићи ту економску снагу толико, да она може поднијети све терете.

За приход од обвезног рада каже, да се тражи безглавно. Пуне се ценови подузимаца, а народ остаје и без пара и без путова.

Чуди се зашто се једном не изнијеше приходи и расходи Монопола Дувана. Сумња у напредовање подузећа Барскога друштва и вели, да ће се једном од владе затражити најенергичније рачуна о свему томе.

Жали што није амерички новац, који је наш радник под цијену свог здравља и живота стекао, ангажонан у какво привредно подузеће како би од тога имао користи и радник и држава, већ је велики његов дио потрошен у безкуће.

За чиновнике тврди да нијесу уопште толико зли и неспособни колико се представља, а што и тога има није кривица само доњих, већ и до система, који их је оставио и без права и без дужно-

сти и без икакве контроле, које никако није ни било, или ако је кад и било није у ту сврху да врједног и способног награди, а лијеног и неспособног казни или ишћера.

Ипак на крају вели, да ће у начелу гласати за предлог буџетски, јер је увјерен да у главном бољи не може бити с обзиром на наше стање, а у појединостама даваће своје примједбе при појединим партијама.

Министар Просвјете и Цркв. послова Ј. Пламенац одговара г. Ристу Поповићу и вели, да у нашој општој организацији државној има без сумње и доброга и злого и ваљаног и ружнога, али да није све онако, како то г. Поповић описује.

Жалосно би, вели, било финансирање, које би се оснивало на укидању чиновничких плата и напомиње, да само банкротске државе отпуштају чиновнике, да би покриле дефиците у својим буџетима.

Вели, да овогодишњи финансијски извјештај као год и онај одбора прошле Скупштине носи више карактеристику негативне, рушења или непозитивности, па му пребацује, да је и нехотично учинио рђаву услугу кредиту наше државе, написавши један такав безразложни извјештај, да из њега провирује све непољубиво о нашој држави и њеним финансијама.

Предсједник саопштава, да је изабран други одбор за проучавање посланичких приједлога, а у који су ушли: г. М. Ђукановић, С. Кривокапић, П. Јовановић, Ст. Булатовић, Н. Грујић и О. Рњез.

Сједница је закључена у 12^{1/2} сати, а друга је заказана за 30. о. м. у 8 сати прије подна са дневним редом:

а.) Извјештај верификационог одбора о накнадном избору посланика канетаније Величке;

б.) Извјештај финансијског одбора о продужењу буџета расхода од 1907. за 1908. год.

в.) Продужење начелног претреса буџета за 1908. год., и 2.) одговори г. г. министара на питања и интерпелације појединих посланика.

Предсједник
Лабуд Гојнић

Секретар
Милутин Татар

ОДГОВОР

Предсједника Министарског Савета, Заступника Министра Иностранних Дјела, г. Д-р Л. Томановића на интерпелацију народног посланика г. Ж. Драговића.

Господо народни посланици!

Народни посланик г. проф. Живко Драговић управно је на мене ову интерпелацију:

1. Је ли познато нашој влади, да су наши поданици, студенти на биоградском универзитету, које је Србијанска влада била ставила у притвор на тражење наше владе, која их је отпузила као саучеснике у дјелу намјераваног анархистичког атентата у Црној Гори, доиста на слободу пуштени?

2. Да ли је Србијанска влада дала објашњења нашој влади, зашто их је пустила на слободу, а кад су оптужени као саучесници у једном злочину кобном и судбоносном за Црну Гору?

3. Да ли је наша влада предузимала и мјере о предаји нашим властима и мјере о предаји нашим властима, и ако Србијанска влада одбије да их преда, какве мисли да ће настати последице у односима Црне Горе и Србије?

4. Шта мисли г. министар предузети, да се злочинци предаду нашим властима, и ако Србијанска влада одбије да их преда, какве мисли да ће настати последице у односима Црне Горе и Србије?

Мој одговор на ову интерпелацију биће мало подужи, пошто је предмет њен у тијесној вези са нашим односима, који су се развијали у последње доба са Србијом.

У почетку нашег уставног живота — а зна се да је сваки почетак тежак — за вријеме оних наших трзавица, мене је тешко бољело држање биоградских листова; док је један дио тих листова слободно настављао све дрскије свој стари занат нападајући постојеће стање у Црној Гори, а највише нашег Узвишеног Господара, дотле су листови, који стоје краљевској влади на расположење ћутали као заливени, а такво трајно ћутање у онаквим приликама, када се сва европска штампа занимала Црном Гором, могло је изгледати одобрављеном. Што више, кад су стале лећети по свијету оне вјести о револуцији у Црној Гори, уредништво нашег званичног листа упутило је биоградском пресбиру једну кратку денешу, која је демантовала те злонамјерне измишљотине, али та денеша није угледала свијета него само у једном биоградском листу, који случајно није долазио на Цетиње; али што нас је зачуло то је, што ту денешу није објелоданила ни министеријална „Самоуправа“!

То и к томз неке појаве из прошлости нијесу на добро слутиле, и ја сам тада у сагласју са мојим друговима одлучио,

да управим краљевској влади сходно писмо, које овако гласи:

Г. Министре Предсједнице!

„У раскомаданоме српскоме народу, већином под туђинском влашћу, постоје двије независне државе, Србија и Црна Гора, са народним Династијама, које су у крвном сродству — што благотворно дјелује на осталу прекограничну нашу браћу, снажећи у њима националну мисао и наду у њено остварење.

„Нема сумње, да то благотворно дјеловање проистиче из претпоставке, што више, из увјерења наше браће, да Србију и Црну Гору у једно стежу чврсте братске везе. Ко се не сјећа оних момента, кад су Господари Црне Горе и Србије измијенили један другоме посјете, како је цијело Српство било оживјело новим надама, видећи тим изглађене несугласице, које су се појављивале између двије братске државе у претходном времену!

„Осим тога дјеловања на осталу нам браћу прекограничну, братски споразум између Србије и Црне Горе утростручава њихову снагу и њихов значај на овој тешкој тачци између Истока и Запада према сусједним нам народима, и за то највиши интереси српског народа императивно захтијевају од нас, да с највећом бригом ивјежемо искрено братимство међусобно, да уклањамо све што би могло шкодити му, и по могућности да га све више утврђујемо.

„Али ово и овако братимство, које нам је тако потребито, и дипломатија искључује једно друго: гдје почиње дипломатија ту престаје братимство, а гдје ово почиње ту престаје дипломатија а настаје искреност. Дакле, ако желимо братимства, да нас оно спаја у природну нераздјелну заједницу за свету ствар српску, ми морамо бити искрени у нашим међусобним односима.

„То схваћање побуђује ме, г. министре, да вам управим искрену ријеч о све тежем положају, у ком се налази Краљевска влада према Краљевској Влади. С једне стране највиши интереси национални и у исто доба највиши интереси Црне Горе, а с друге стране неизвјесност, и отуд зебња, како ће Краљевска влада примити и како ће се одазвати овој искреној ријечи Краљевске Владе, од чега данас зависи света ствар српска — да је у току овог судбоносног политичког момента, у ком се налази балканско питање, које је на првом мјесту српско питање, уназадимо или унапредимо и обезбједимо.

„Уздајући се у националну свијест као и у правдољубље просвијећене Краљевске Владе, ја држим, г. министре, да би ми она више замјерила, кад бих ја и даље прикривао бол Књ. Владе, проузрочени држањем Краљевске Владе према Црној Гори, него ли кад јој срце растворим, да тај бол увиди, па је замолим, да му лијека пружи.

„У том увјерењу износим пред Краљевску Владу следећа два факта, која се не могу порећи.

„Прво, новинарска кампања, која се из Биограда развија противу Црне Горе и њеног Господара све жешћа и све дрскија, није још имала никаква уступа од стране Краљевске Владе преко органа, који јој стоје на расположење; напротив изгледа, да све злобне и ниске клевете, којима се не престаје из Биограда обасипати Црна Гора и њен Господар, Краљевска влада својим ћутањем одобрава. А нећу ни да говорим о обзирима, које међународно право налаже у сличним случајевима свакој влади, која жели да с дотичном државом подржава добре и пријатељске односе....

„Друго, Црна Гора, сматрајући Биоград опште српским просвјетним огњиштем, шињала је своје синове тамо, да се отуда поврате у отаџбину просвијећени и наоружани науком, па да пријену на рад по свим гранама народног и државног живота, као што смо имали лијепих примјера из пређашњег доба; али данас мјесто да се наши синови у Биограду посвете искључиво књизи и школи, како би што брже и успјешније почели радити на пољу народног и државног живота, они се истичу иза школских скамија на политичко поље, да хуле и руше све што постоји у њиховој отаџбини и што је Црногорцу најсветије. Било би се чудом чудити откуд та неприродна појава, и још невиђена у просвијећеноме свијету, да се није у Биограду појавио онај амбијент „нових патриота“, из кога се могла чути на јавном збору усред Биограда она грозна ријеч, коју се ја грозим навести, а која је, без сумње, г. министре, и Вас згрозила.

„И све то види и чује Краљевска влада и допушта у престоници Србије! „Ето, то нас боли, г. министре, то више не може Краљевска влада без

протеста пропуштати, и ја осјећам свету дужност, да то Краљевској Влади откријем, па да Вас, г. министре братски замолим у име нашег братимства, у име свете српске ствари, да Ви подјејствујете, да Краљевска влада што прије дјелима умири и задовољи Књажевску Владу; а у исто доба позивам Вас, г. министре, као брата, да ми отворено изнесете, ако ишта имате, чим ми дајемо повода том држању Краљевске Владе према Црној Гори, да то уклонимо.

„Понављам, да се овакви односи између двије српске престонице не могу сносити без издајства свете српске ствари; с тога сам осјећао свету дужност да Вама, г. министре, управим ову искрену братску ријеч, како бих тим одбио сваку одговорност од Црне Горе и њеног Господара за евентуалне последице у погледу свесрпских интереса, када ова братска ријеч са Цетиња не би нашла братскога одзива у Биограду.

„Примите, г. министре, ја Вас молим, ову одушку братскога и патриотскога бола као свједоџбу неодољиве моје жеље да сване нова епоха у односима између Биограда и Цетиња, какве одnose захтијевају највиши свесрпски интереси.

„Уздајући се, да ћете, г. министре, приписати мојој братској искрености, ако ми је који општрији израз дутекао, ја узимљем слободу, да се пуно уздања с Вама први пут братски рукујем“.

Д-р Л. Томановић.

Али у томе долази ми денеша из Земуна баш 29. маја, да је тога дана у Биограду изашла из штампе прокламација Омладине Црногорске, која позива Црногорце на револуцију! Ја сам тај исти час то доставио г. Пашићу, министру иностраних дјела у Биограду, братски га молећи да томе злу на пут стане. У очекивању повољног одговора, дође нам до руке и сама та прокламација најотровније садржине. Послије неколика дана долази ми и одговор г. Пашића, да прокламација не позива на револуцију него у политичку борбу, што закони у Србији не забрањују, а обећава ми одговорити опширније писмом преко г. Симића, србијског посланика у Бечу. Први утисак овог одговора у неколико је ублажило ово обећање, које смо са нестрпљењем очекивали.

Међутим би ухваћен на Грахову план упада злом намјером црногорских ђака из Биограда у Црну Гору, па оно писмо Николе Вукотића, поручика у војсци Краљевине, што нам је с оном прокламацијом давало довољно одређени појам о непријатељској радњи, која се развија у Биограду против Црне Горе. Послије мјесец дана долази ми и очекивано писмо преко г. Симића, које нам није могло нимало ублажити онај грозни утисак, који је на нас произвео телеграфски одговор г. Пашића. И већ није било смисла да шилем оно писмо намијењено Краљевској Влади, која узимље у одбрану ону паклену прокламацију... те сам то несудано писмо сачувао као свједоџбу наших оратских тежња и осјећаја, који су се на Цетињу вагда гајили у корист опште српске ствари.

Али све ово што се збивало, по својој природи, продирало је у јавност и почело се писати по листовима о све затегнутијим односима између Цетиња и Биограда. Те кад сам примно представника једног бечког листа, на његова питања, нијесам могао занијекати оно што је већ било јавно, нити затајати бол, који нам проузрокује толеранција и индиферентизам биоградске владе према свему ономе што се из Биограда ради и спуне против Црне Горе, тим мање, што сам сматрао још већим злом то зло прикривати.

То је дано повода г. Пашићу да ми упути 1. септембра следеће писмо:

Господине Предсједнице.

„Мени је било врло незгодно, кад сам видео да већ од подужег времена у аустро-угарској штампи налазе места извесни чланци и весте, у којима се уздује нанеко тобожње мешање Краљевске Владе и српских високих личности у питања чисто унутрашњег карактера у Црној Гори. У тим новинама учестале су оптужбе да Србија није страна чак и неким револуционим покретима у Кнежевини. Код тих првих сумњичена и оптужаба пресбиру подручног ми Министарства покушао је да демантовањем одбије те инсинуације, које иду једино томе, да унесу пометњу у чисте, пријатељске односе двије братских земаља. Навори нашег пресбирца остали су изоловани и с тога и неуспешни, те је то дало могућности, да се раније оптужбе опет јављају по аустро-угарским новинама. Није потребно да вам те чланке цитирам — они су вам несумњиво познати — а мислим, да је још мање потребно указати на штетне последице тога и таквога писања стране штампе. Ти чланци, међутим, узимају све озбиљнији вид и ранијим оптуж-

бама и прекорима даје се више кредита тиме што се те изјаве представљају као да потичу од државника црногорских, као што су господа Пламенац, Мијушковић и ви. У прилогу под I. част ми је спровести вам исечке из листа „Zeit“, листа који је својим ранијим не само непријатељским, већ и чисто издајничким писањем изазвао забрану уласка тога листа у Србију и уклањање дописника му Штајнхарта из наше земље. Баш у том листу јавиле су се неколике изјаве црногорских садашњих Министара, и то изјаве, које садрже изамашније и озбиљније прекоре и оптужбе него што су били ранији дописи.

„Како се, дакле, та кампања без икаквих обзира на последице продукује и остаје недемантована од стране Кнежевске Владе, а како налазим, да је тај пут и начин, који је узет да се Краљевској Влади пребацује и најнеподеснији и најопаснији, част ми је обратити вам се, Господине Предсједнице, непосредно, да ту ствар споразумно изведемо на чисто. Налазећи да је ово једини подесни пут да се несугласице исправе, уверен сам да ћете и ви поделити моје мишљење, да је крајње време користити се њиме да се овом сејању раздора стане на пут.

„Ја вас, дакле, молим, Господине Предсједнице, да ми изволите искрено саопштити све оно, што би давало повод вашим замјерањима, а нарочито ако је те замјере изазвало држање или рад кога нашег државног службеника, било војног, било цивилног, па ма како његов положај био висок. На тај ћемо начин најбоље на чисто извести ту ствар и споразумно и непосредно изгладити сваку несугласицу, и спречити све оно што би могло бацати сенку на искрене братске односе двије српских земаља.

„Изволите примити, Господине Предсједнице, уверење о мом високом поштовању.

Нук. П. Пашић

Кад сам ово писмо прочитао, помагај Боже, рекох се себи, — када дође давно очекивани дипломатски представник Србије, чије смо наименовање били са задовољством примили, и кога је био претекао лијени глас, с њиме ћемо се споразумјети и све несугласице изгладити. Али су дани пролазили у очекивању г. Јовановића, те сам непосредно одговорио г. Пашићу овим писмом од 15 октобра:

Господине Министре Предсједнице,

„На Ваше цијењено писмо од 1. септембра прошлог, број 1355, мој одговор биће подужи, само Вас молим, да ме стрпљељиво саслушате.

„Наприје ћу Вам изложити нека факта, која се не могу порећи, па остављам Вама, Господине Министре, да Ви сами судите, када узмете у обзир та факта, какви су могли бити односи Књ. Владе према Краљевској Влади прошлога прољећа, када су мени били повјерени свијетли послови Црне Горе.

„Ево тијех факата:

1) Црна Гора радосно справља на крунисање Његовог Величанства Краља Србије свога Престолонашљедника и Престолонашљедницу са сјајном пратњом, што одушевљава читаво раскомадано Српство, и у Биограду их дочекује како народно одушевљење тако Краљевско сродничка срдачност. Па као да то није било угодно неким у истом Биограду, тражили су, да ту манифестацију свесрпске заједнице пониште ниским клеветама против Узвишеног Краљевског Госта, Њ. Краљ. В. Књаза Данила.

„Прва је клевета, да је наш Престолонашљедник присуствовао крунисању свога Узвишенога Зета уз цијену извјесне суме новца, што су безочно разгласили неки биоградски листови, а Краљевска влада не демантовала.

„Друга је клевета, да је наш Престолонашљедник на путу у Биоград сврћао код графа Зичија, да походи незаконитог сина пок. Краља Милана, а Краљевска влада ни то не демантовала, премда је Књаз Данило био праћен Краљевским званичницима из Пеште у Биоград, и из Биограда до Беча, који су могли бити највјеродостојнији свједоци; па ни ови нијесу сматрали, да су дужни истину рећи ни онда, кад их је „Глас Црногорца“ по имену позвао да то учине!

„Не доста све то, него је министеријална „Самоуправа“ донијела здравицу, коју је наш Престолонашљедник на свечаном обједу у Двору изрекао, савим исказапљену и изнакажену!

„2) Од тада почиње „Словенски Југ“, орган неког дијела универзитетске омладине биоградске, да све дрскије врши улогу некадашњих ниских и обскурних опадача Његовог Краљ. Височанства Господара Црне Горе, који је једини између Срба, својих савременика, југословенску идеју његова постојања и најискреније. И у амбијенту, који је око себе створио тај „Словенски

Југ", могло се чути на једном јавном скупу посред престонице Србије, да свесрпски интереси захтијевају главу Књаза Николе, — без осуде и без казне.

„Што више, тај монструозни лист имао је у истом Биограду још листова, који су му помагали, а органи који стоје на расположењу Краљевској Влади, нијесу за добро ни за потребито налазили, ни да осуде такву неспрпску и нечовјечну кампању против Господара Црне Горе, а камо ли да је сузбијају, које је ћутање могло изгледати одобравањем. А Краљевској Влади добро су познати били обзир, које међународно право налаже у сличним случајевима свакој влади, која жели да с дотичном државом подржава добре и пријатељске односе, и без обзира на наше братимство.

„3) Црна Гора је шиљала своју дјечу на науку у Биоград да се отуда поврате просвијешћени и спремни, да у отаџбини пријену на рад по свима грамама народног и државног живота, као што имамо лијепих примјера из пређашњег доба; али данас ми видимо гдје се из Биограда наши ђаци истичу иза школских скамија на политичко поље, да хуле и руше све што постоји у њиховој отаџбини, која се неприродна појава може схватити тек онда, кад се узме пред очи онај кужни амбијент нових патриота у престоници Србије, о ком сам већ говорио.

„Преко свега овога могло се донекле прелазити, Господине Министре, док нијесу у нас наступиле оне трзавице у првој нашој Народној Скупштини, у којој се појавила тежња, да се Црна Гора лиши оног, што јој даје значаја међу балканским државама као ратничком логору једнодушном са својим Врховним Вођом, али баш тада неки дио Биоградске штампе бјесомучно устаје у помоћ тим опасним елементима у нашем Народној Представништву, а органи Краљевске Владе и даље ћуте као заливени.

„Тада је већ Књажевска Влада увидјела, да се овакви односи између двије Српске Престонице не могу постојати без издајства свете српске ствари; стога сам осјетио свету дужност, да Вам управим, Господине Министре, искрену братску ријеч, да Вам откријем што доводи Књажевску Владу у све тежи положај према Краљевској Влади, како бих тим одбио сваку одговорност од Црне Горе за евентуалне посљедице неповољне у погледу свесрпских интереса, кад она, не дај Боже, не би нашла братског одзива у Биограду.

„То је моје писмо било готово, да Вам га упутим таман оних дана, кад је у Биограду изашла из штампе она прокламација „Српске омладине из Црне Горе“, управљена Црногорцима. Тек сам из Земуна о томе био извијештен, ја сам Вас, Господине Министре, исти час телеграфски братски замолио, да станете на пут томе братоубилачком покушају; и прије него ли сам добио Ваш одговор, та паклена прокламација била је стигла на Цетиње и већ је била у рукама Књажевске Владе, те кад сам добио Ваш одговор, да ту „нема позива на револуцију него у политичку борбу“, и да Краљевска Влада „није могла по закону да томе на пут стане“, — ја сам се скаменио, па чекао обећања ми писмо преко Вашег бечког посланка, које ми је тек послије мјесец дана стигло, и које ни најмање није могло ублажити онај грозни утисак на Књажевску Владу Вашег телеграфског одговора. И тај утисак задржао је експедирање оног мог писма Вама намијењеног, те сам ствар оставио да чекам док Ваш Отправник Послова дође на Цетиње.

„Међутим, ухваћено је једно писмо председника Клуба црногорских универзитетских ђака, Тодора Божовића, из Биограда, упућена Марку Даковићу, вођи тамошњих ђака, који је био остао у Црној Гори са још једним другом, правником Дамјановићем, послије оног ланског процеса због познате брошуре. У томе је писму био изложен план упада истих ђака из Биограда у Црну Гору, за који упад, као што се види из тог писма, Даковић је био остао у Црној Гори са својим другом да приправи земљиште. А Ви ћете ми допустити, Господине Министре, да сиромашни ђаци не могу располагати средствима потребитим за такво подухеће. У писму се даље вели, да се не може повјерити артији све што се тамо радило, него ће то писмоноша усмено саопштити. Али тај писмоноша, такођер биоградски ђак, а брат правника Дамјановића, још не открива ту тајну него ћути у истражном затвору.

„Друго је писмо ухваћено поручика Краљ. војске Николе Вукотића, упућено брату му Јовану, капетану у нашој стојећој војсци, из кога се види, да се водила тајна преписка између њих дво-

јице, задахнута мржњом и пријетњом против Њ. Краљевског Височанства Књаза и Господара Црне Горе; даље Никола храбри Јована да буде постојан; доставља му, да му је Његово Височанство Краљ Србије о Ускрсу дао хиљаду динара; и најпослије, да се он, Никола, заузимао да се она бунтовничка прокламација штатпа, прилажући му један егземплар исте.

„Као што видите, Господине Министре, основи оног мог писма, Вама намијењеног крајем маја, троструко су потенцирани у току јуна, за вријеме одсуства Његовог Краљевског Височанства Господара Црне Горе у иностранству, и то поменутом прокламацијом и овим писмима, јер се је још боље утврдило, да у Биограду нека тајна паклена кућиња налази повољно земљиште, из које се слободно ради и преко новина, и преко незадовољника наших, и преко наших ђака противу постојећег стања у Црној Гори, а особито против владајућег Господара Црне Горе.

„К овом свему придружује се још једна нова појава на пољу журналистике српско-хрватске у Аустро-Угарској. Извијешти листови, који су срећновладујећег Господара Црне Горе вазда високо цијенили, у најновије доба га нападају најотровнијим клеветима и грдњама у правцу познатих биоградских листова, што јако у очи пада, тим више што знамо да угледни Срби у Загребу не мисле онако о Црној Гори, као што њихов орган пише, а за Хрвате опће је познато да су њихове симпатије од вазда укорјењене према Њ. Краљ. В. Књаза Николи, који никад није преставао његовати и проповиједати српско-хрватску заједницу.

„Ја не могу ни посумњати, да Краљевска Влада има удјела у тој непријатељској радњи и пропаганди против Црне Горе, а још мање Њ. В. Краљ Србије; али боли Књажевску Владу, што се у Биограду све то догађа, особито у овом тренутку, кад се уводи уставни живот у Црној Гори, и кад би захтијевао наше братимство, да Краљевска Влада потпомаже Књажевску Владу у овим приликама.

„Све горе наведене чињенице и појаве такве су природе да нијесу могле остати неопажене, те су у јавност продирали сви они неповољни гласови о односима између Србије и Црне Горе; на задовољство наших општинских непријатеља. И када ме један бечки новинар окупио питањима о тим разним новинарским вјестима, ја их нијесам могао у свему поређати, тим мање, што ја мислим, да се једно такво зло, које пријети и једној и другој српској држави, а највише опште српској ствари, не смије крити, ако желимо да му се на пут стане.

„Увјерен, да она искрена братска ријеч Књажевске Владе, која је била намијењена Краљевској Влади концем прошлог маја, шћаше наћи братског одзива, те да тим шћаше бити осујећено задовољство, ма било оно и кратко, непријатеља опште српске ствари, ја јако жалим, Господине Министре, што Вам је тада нијесам и доставио; али, као што ћете и сами признати ја за то нијесам одговоран, па ни за неповољне посљедице, које су отуда потекле.

На Цетињу су се вазда имали пред очима опште српски интереси, који зависе на првом мјесту од чврстих братских веза између Србије и Црне Горе, зато Вас молим, Господине Министре, да узмете у озбиљно расуђење све на више изложене чињенице и појаве, које стоје на путу нашим братским међусобним односима, особито кад се доведу у везу једна с другом, те да порадите, да Краљевска Влада учини све оно, што нађе за потребито, како би наши међусобни односи унапријед одговарали и нашим државним и свесрпским интересима.

Ја сам, Господине Министре, у овоме писму с Вама био сасвим искрен те Вам отворено изложио све што боли Књажевску Владу, јер држим, да братимство, које нам је чак потребито, и дипломатија искључују једно друго: гдје почиње дипломатија ту престаје братимство, а гдје ово почиње ту престаје дипломатија а настаје искреност; и ја се надам да ћете Ви уважити ово моје становиште у односима између Србије и Црне Горе.

Изволите примити, Господине Министре, увјерење о мом високом поштовању и братском поуздању.

Др. Л. Томановић

Ево, госпо, какве су побуде и осјећаји руководила Књажевску Владу, која највишим повјерењем представља Црну Гору, овај Араат српске државне мисли, овај вјековима ничим неоскрвњени ковчег народног завјета. Ми једнако вјером и надом пружамо Биограду братску руку и ми још једнако чекамо отуда братског одзива.

Али мјесто тога из Биограда дођоше на Цетиње бомбе! То сам одмах саопштио г. Пашићу као додатак моме посљедњем писму. У то је већ стигао на Цетиње и г. Јовановић, али је била већ сасвијем измијењена ситуација. Све што је прије било, заборавило се при откритој завјери противу нашег обожавањег Господара, противу Његовог Светог Дома, противу бића ове крваве вјековне тековине наших ђедова, наше Црне Горе, која је Српство у свијету прославила, и којом се Српство до јучер поносило и тјешило!

Посредовањем г. Јовановића били су у Биограду одмах притворени Божовић и Ђоновић; па на основу односне судске наредбе, ја сам писмом од 18. децембра затражио екстрадицију поменутих саучесника већ притворених, као и Марка Дакковића, Сима Шобајића, Милије Павићевића, Лаза Божовића и Љуба Павића, наших поданика, који се у Србији налазе, па сам овако завршио: „Ја мислим г. дипломатски заступити, да ниједна просвијећена држава не би одрекла саучешћа противу оваког демонског предузећа, те с тога ја очекујем још с јачим поуздањем, да ћете Ви издјелјивати код Владе братске нам Србије, да се предаду Црној Гори њени поданици вишеименовани, тим прије, што се моја молба оснива на досадањој пракси, која је постојала између Србије и Црне Горе односно узајамне екстрадиције злочинаца, која је слиједила вазда без поговора кад год се затражила каноти између двије братске државе“.

Али 12. т. мј. дошао ми је одговор да краљевска влада није могла задовољити наше захтјеве, управо нашу молбу, из следећих разлога:

„1. Између Србије и Црне Горе не постоји никакав уговор о издавању међусобноме њихових поданика; дакле, не постоји никакво позитивно уговорно право, на основу којег би се питање о издавању горњих лица могло расправити.

„2. То исто питање не би се могло расправити ни на основу римске конференције од 1898. године, ни на основу петроградског протокола од 1904. године. На првој се само већало о нечему како да се сузбију анархисти, до позитивних се резултата није дошло. Петроградски протокол се односи само на протеривање анархиста, а не на издавање, екстрадицију анархиста; па, чак ни протеривање није обавезно (чл. 1.)

„3. Ни на начелу узајамности не би се могло ово питање расправити. Биће примера у прошлости да се влада Црне Горе није одазвала захтевима српских влада кад год је једно кривично дело, чији је учиналац из Србије побегло у Црну Гору, — имало обележје политичке кривце.

„4. Влада Црне Горе је квалификовала дело типографа Стевана Рајковића, као покушај анархистичког злочина, „атентат злочина анархистичког“ — дајући делу карактер једног обичног злочина. Краљевска влада је у томе другога мишљења. У актима којим се тражи екстрадиција ово се дело дефинише као „атентат злочина анархистичког противу владајућег Господара Црне Горе и Његова Дома и противу постојећег стања“. На другоме месту се обележава као „завера противу живота Њ. Краљевског Височанства Књаза Господара и чланова Његова Дома као и противу многих личности у земљи, те и противу постојећег стања у Црној Гори опште“. Дела „противу постојећег стања“ сматрају се као политичке кривце, а дела противу друштвене организације носе у начелу карактер анархистичког злочина. Употреба опасних средстава (као што су на пр. бомбе), није довољна да једном делу или покушају дадне карактер анархистичког злочина, коме би циљ био просто уништавање државне или приватне својине или убиство владара и политичких људи. Према томе и подацима, који су стављени до сад на расположење влади српској, покушај штампаара Рајковића и другога, може се пре сматрати као једна политичка кривца, политичка завера с једним одређеним политичким планом, него као покушај анархистичког злочина, коме би сврха била просто убиство владара и политичких људи. Покушај је дакле наперен противу постојећег стања у Црној Гори опште. Дакле, овде би био пре покушај политичког него анархистичког злочина. И, кад је тако, по чл. 31. Устава Краљевине Србије изрично је забрањено издавати политичке кривце, па дакле и горе поменутих лица.

„Могло би се приметити да се овај покушај злочина може сматрати као покушај релативног политичког кривца, мешовитог карактера, другим речима, и као покушај противу Владара Црне Горе и других политичких фактора, а у циљу промене постојећег

стања. А, екстрадиција у великим кривичним делима мешовитог карактера, по опште усвојеном начелу одобрава се. Ако би се дело Ст. Рајковића у крајњем случају, узело дефинитивно као покушај мешовитог злочина, ни у томе случају не би могло бити екстрадиције. Да би било ње, потребна су два услова: да постоји начело реципроцитета или да окривљенима, учиниоцима, суде редовни судови. Ниједног од тих услова овде нема. Начело реципроцитета не постоји, а окривљенима ће судити један изузетни, нарочити, ванредни суд. Чл. 147. Устава Краљевине каже: „никада и ни под којим именом не могу се установити ванредни или преки судови или комисије за суђење;“ чл. 30. „странци који се налазе на српскоме земљишту, уживају заштиту српских закона што се тиче њихове личности и њиховог имања;“ чл. 10. „никоме не може судити ненадлежни суд“, у томе су смислу и чланови 9., 11. — истога Устава. Није потребно много наглашавати да су власти државе од које се тражи екстрадиција једино надлежне за решавање оваких питања (квалификовање дела, одређивање величине казне која повлачи екстрадицију, и т. сл.) и да се оне имају придржавати само одредаба својих закона.

„5. Најзад, екстрадиције не може бити за злочине и преступе (дакле и за покушај и саучесништво у тим кривцима) кад су извршене од стране других држављана на земљишту оне државе од које се екстрадиција тражи. Према званичним изјавама црногорске владе ова ствар, ово дело Ст. Рајковића и другога припремљено је у Биограду (прокламације, план, бомбе и т. сл.). Дакле учинио је један покушај кривичног дела у Србији, и на основу начела *locus regit actum*, надлежни су њени судови и њени закони за суђење“.

Ја од ових разлога не могу ни једнога уважити, а увјерен сам да их неће уважити ни беспристрасна стручна критика. Али остаје времена да се и то питање расправи, и то, будите увјерени, господо и браћо, неће се расправити на штету Црне Горе ни пред објективним судом просвијећене Јевропе, а још мање пред патриотским судом Срба правих и добрих, којима на срцу леже највиши свесрпски интереси.

Књажевска влада, свјесна прошлости Црне Горе и њеног историјског позива остаје и даље на традиционалном и природном братском становишту према Србији, јер што ко ће пред њим пада и ко неће брата за брата, тај ће туђина за господара! (Бурно одобравање.)

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Из Народне Скупштине. У сједници од прошлог петка народни посланик г. Ж. Драговић управо је на предсједника Министарског Савјета, заступника министра иностраних дјела, г. Др. Л. Томановића интерпелацију односно пуштања на слободу од стране краљевске владе у Србији наших поданика, студената на биоградском универзитету, који су оптужени од наших власти као саучесници у намјераваном анархистичком злочину. У јучерашњој сједници Народне Скупштине, којој је у ложама и на галерији присуствовало и многобројно грађанство, одговорио је предсједник Министарског Савјета г. Др. Л. Томановић на ову интерпелацију подужим говором, који доносимо у цјелини на другом мјесту нашег листа.

Послије овога говора, који је од Народне Представништва саслушан великом пажњом и поздрављан чешћим одобравањем, развила се дебата која је трајала пуна 3 сата, а у којој су учествовали г. посланици: Живко Драговић, поп Крсто Поповић, Јово Поповић, поп Илија Капичић, Др. Митар Радловић, Драго Радловић, Медо Лукачевић, Саво Кривокапић, Мирко Мијушковић, поп Илија Јовићевић, Ристо Бошковић, Саво Вулетић и Ђуро Дреџун. Пошто су сви говорници у својим говорима одобрили државне Књажевске Владе у односима према влади Краљевине Србије, примљен је великом већином гласова прелаз на дневни ред с мотивацијом, коју је предложио г. интерпелант Драговић, а која гласи:

„Црногорска Народна Скупштина, саслушавши одговор г. министра предсједника, заступника министра иностраних дјела, на интерпелацију посланика Драговића о државно званичне Србије у питању намјераваног анархистичког злочина противу Господара Црне Горе и њеног Државног бића, налази, да је досадашње држање Књажевске Владе према влади Краљевине Србије било исправно и братско, и дубоко жали што то исто не може рећи и за државне владе Краљевине Србије према Књажевској Влади Црне Горе. — У исто доба Црногорска Народна Скупштина препоручује Књ.

влади, да у питању, које је на реду, од сад енергичније поступа, имајући у виду опште српске интересе и достојанство Црне Горе, и да наше односе са Србијом, колико до нас стоји, скине са земљишта затегнутости“.

У данашњој сједници Народне Скупштине, која је почела око 10 сати прије подне, прочитан је записник јучерашње Скупштинске сједнице и примљен без примједбе. Иза тога је министар војни, генерал-ађутант г. бриг. Митар Мартиновић, прочитао указ Њ. Кр. В. Господара, којим се закључују сједнице овог првог редовног сазива Народне Скупштине. Скупштина је читање указа стојећи саслушала и поздравила клицањем: Живио Господар!

Народно Представништво је затијем пошло корпоративно у Двор, да се при растанку поклони Њ. Кр. В. Господару. На поздрав предједника Народне Скупштине г. Лабуца Гојнића, Њ. Кр. В. Господар благоизволио је изјавити Народном Представништву Своје потпуно задовољство на скупштинском раду, чему су се народни посланици одазвали бурним усклицима: Живио Господар!

Многи посланици отпутовали су још данас својим кућама, а они који су овдје остали, присуствоваће вечерас заједничкој опрштајној вечери у гостионици „Косово“.

ТЕЛЕГРАМИ

Лисабон, 28. јануар. Јучер је био свечани спровод краља Карлоса и престолонаследника Луја Филипа.

Биоград, 27. јануара. Краљевић Ђорђе управо је писмо предједнику Народне Скупштине, у којем изјављује, да с обзиром на постојеће стање у земљи не прима апанажу предвиђену за њега овогодишњим предлогом буџета, а доцније ће ју примити једино у том случају, ако за то буду гласале све политичке странке.

Петроград, 28. јануара. Неистинита је вијест, да ће руски посланици у Бечу и Цариграду ускоро доћи у Петроград.

Беч, 29. јануара. Маџарска делегација усвојила је буџет министарства иностраних дјела. У име Ерентала изјавио је начелник одјелења Естерхази, да је аустро-угарска политика на Балкану иста као што је досад била, то јест, у сагласју с Русијом. Односно претходних радња на жељезници кроз Нови Пазар, Султан је задовољно жељу Аустро-Угарске, те ће те радње почети од прилике у мјесецу марту.

Софија, 29. јануара. Декретом садањег министра просвјете сви нови професори бугарског универзитета које је поставила пређашња влада, дигнути су са службе, а замијењени су бившим професорима, који су били отпуштени у почетку године 1907. Ова промјена примљена је повољно.

Званични оглас

ОБЈАВА

Изашао је из штампе
ДРЖАВНИ КАЛЕНДАР
КЊАЖЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ
за 1908 годину

Цијена му је 1 круна.

Може се добити у Књижарама: Пера М. Калуђеровића на Цетињу и Косте Станића у Подгорици.

Бр. 37. Из канцеларије Управе Држ. Штампарије. 24. јануара 1098. Цетиње, 2,3

ОБЈАВА

На молбу Милосаве Ђуровића, умољава се свако ко би што дознао или дознао могао о њезином брату Дмитру Перишину Ђуровићу, родом из Ждребаника, у Бјелопавлиће, а који је одавно отишао у Русију и није се од назад пет година јављао својој фамилији, да извијести.

Књ. Мин. Инстр. Дјела. 1,3

ОБЈАВА

На молбу Марка Прњата, из Подгорице, умољава се свако ко би ишта дознао или дознао могао о његовом умноболном братанићу, Бошку Андријину Прњату, родом из Крушевца у Херцеговини, који је отишао преко Вучијег Зуба у Бијелу Гору, гдје се последњи пут отрагу два мјесеца виђао, да извијести Књ. Министарство Иностранних дјела. 2,3

Приватни огласи

ПОЗИВ

НАРОДНА ШТЕДИОНИЦА НА ЦЕТИЊУ

Позива

На уписивање III-ег кола својих акција (удјела) са почетком уплате од 1. јануара 1908. год.

Вриједност је једне потпуно уплаћене акције кр. 104., која се уплаћује кроз 4 године; а исплаћује се према чл. 60. својих правила, свршетком пете године са припадајућом добити (дивидендом). Цетиње, 11. децембра 1907.

Управа

Р. 57, Бр. 539, 4,6 Народне Штедионице

СРЕЂКЕ!

Српске Државне Класне Лутрије за I. класу 35 Кола, којих ће бити учење

11 јануара идуће 1908 године

Готове су, и могу се добити код потписаних овлашћених продаваца.

Стају 1 цијела срећка 24 динара, 1/2 срећке 12 динара и 1/4 срећке 6 динара. План играња ове Лутрије, из кога се може видјети учешће појединих класа, подјеле добитака по класама, и сва нужна обавјештења шаљемо уза сваку извршену поручбину бесплатно.

Уплату за срећке најпоздесије је слати поштанском упутницом на фирму. Биоград, децембра 1907. год.

Л. Кокановића & Друга

Овлашћене Продавце Срећка.

П. п. бр. 525. 4,4.

ПРОДАЈА

Продајем из слободне руке своју кућу, која се налази у улици „Баја Пивљанина“, између кућа г. г. кап. Рада Меденице и оф. Ива Маркова Мартиновића.

За услове обратити се потписатоме. Р. 33, Бр. 544, 3,3 Марко Ј. Томовић

ГОСТИОНИЦА И КАФАНА

„КОСОВО“

потпуно реновирана, отпочела је свој рад 16. о. м.

Поред добре кујне, снабђевена је чистим и добрим пићем, те се најтоплије препоручује и моли за што већу посјету. Цијене умјерене, услуга тачна и брза. Цетиње, 16. септембра 1907. г.

С поштовањем

Никола Кнежевић

гостионичар. р. 49, бр. 419, 10,11.

ЦРНОГОРСКЕ И ОРИЈЕНТАЛНЕ

употребљене поштанске биљеге купујем у највишој количини по најскупијој цијени.

A. Weisz, Briefmarkenhandlung, in Wien, I. Adlergasse 8.

П. п. бр. 36, 2,8

100.000 КОМАДА

ЗА БАЛКАНСКУ ИЗЛОЖБУ У ЛОНДОНУ

НАЈНОВИЈЕ И НАЈЛЕПШЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ СА СЛИКАМА КОЈИХ ИМА У ВЕЛИКОМ ИЗБОРУ МОГУ СЕ ДОБИТИ САМО У КЊИЖАРА П. М. КАЛУЂЕРОВИЋА НА ЦЕТИЊУ

Препродавацма у унутрашњости дајемо највећи попуст р. 38 бр. 420. 10,10.

О Т В О Р Џ

ОГЛАС. Продајем из слободне руке моје имање „ИБРОВИНУ“ са узглавником и правом на Веље Брдо Пиперско. Цијена умјерена, на роковима, — ко жели купити нек се пријави потписатом.

Цетиње.

Бр. 39, 2,2 Вукашин Б. Божовић

ХОТЕЛ „АМЕРИКА“

Част ми је јавити поштованим сјетницима и г. путницима, да од 1. фебруара, под горњом фирмом отварам хотел, који ће бити удешен јевропски са својим спаваћим собама, новијем модернијем намјештејем и добром кухињом. Пићем домаћим и страним доброга квалитета цијене умјерене, послуга брза и тачна.

Билиар, грамофон, електрична звонца у собама и свака потреба удобност. Препоручјем г. посјетницима и путницима за посјету.

Никшић, 18. децембра 1907.

Са особитим поштовањем

Никола Брзут

Хотелиер

Р. 75, Бр. 548, 3,3

КУПУЈЕМ сваковрсне поштанске

марке; цијене повољне.

J. Neupauer

Р. 11, бр. 346, 16,20 В. Šikloš—(Hongrie).

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приложише наша браћа и пријатељи из Америке за градњу школе у Додошима и то:

По 75 кр.: Марко Лопичић и Ђуро Јовићевић; По 50 кр.: Мило Јовићевић, Лазар Вукотић, Јошо и Мило Пејовић; По 35 кр.: Мргуд Пајовић; По 25 кр.: Мило Пајовић, Томо Шаиновић, Јоко Стругар, Иво Шофранец, Јошо Бушковић; По 15 кр.: Спасоје Лаковић, Ђуро, Блажо и Крцун Лопичић, Савић и Васо Вујановић; По 10 кр.: Иво Пејановић, Филип и Саво Ивановић, Милош Шалегић, Илија и Божо Булатовић, Машо Маротић, Митар Станковић, Петко и Марко Стојановић, Блажо Јанковић, Микаш Поповић, Никола и Благога Лаквић, Илија и Марко Радановић, Илија и Шуго Жарић, Митар и Крцун Јовићевић, Иво Јаблан, Машан Поповић; По 5 кр.: Божо Шуковић и Мирко Поповић.

Горе поменути, овим путем најсрданије захваљујемо на њиховом патриотском и братском сјећању, молећи све могућег Бога да њима и свој браћи даде добро здравље и сретни повратак у своје отачаство.

Додоши, 15. јануара 1908. год.

У име Општина

Одбор школе у Додошима.

Р. 162, Бр. 26, 1,1

ЗАХВАЛНОСТ

Друштва радника наше браће Црногораца, Србе и других Словена, који се налазе на заради у Dečú Riceer Minisoti и Olive Jll. у Сјеверној Америци, из побожности сјетише се наше новоподигнуте цркве св. Чудотворца Николаја у Драговој Луци — Никшић и од своје тешко стечене зараде послаше обилате прилоге за поменути храм Божји:

I. Друштво радника из Deč Riceer Minisoti приложише: По 25 круна: Божо Свјеклоћа, Блажо Свјеклоћа, Јован Поповић и Миле Радека. По 20 круна: Сава Поповић. По 10 круна: Милан Калембер. По круна 7 и 50 пара: Моисије Жигић. По 5 круна: Марко Бацковић, Илија Николић, Петко Митровић, Дане Петричић, Милан Калембер, Будислав Калембер, Јован Дракулић, Новак Пражић, Миле Рашета, Буда Рашета, Милан Дракулић, Стево Станић, Дане Невајдић, Перо Жигић, Јово Жигић, Радоица Вукобратовић, Никола Калембер, Петар Делић, Тодор Жигић, Дане Даић, Никола Дерикрава, Јошо Загар, Милош Орлић, Мића Грубић, Пејо Калембер, Раде Станић, Милан Шолаја, Миле Жигић, Сава Вукадиновић, Перо Петричић, Јово Вуичић, Стево Вукобратовић, Милош Делић, Мића Даић, Буђа Прица, Дане Прица, Марко Жигић, Илија Дракулић, Павле Прица.

По круне 2 и 50 пара: Мило Жигић, Јово Жигић, Милош Жигић, Прокопије Даић, Раде Жигић, Милан Шолаја, Божо Шолаја, Дане Заклон, Раде Дотлић.

II. Друштво радника из Olive Jll. приложише: Лука Ђурановић 75 кр.; Јанко Маројевић 50 кр.; По 25 кр.: Марко Ђурановић и Крсто Павићевић. По 15 кр.: Милић Поповић и Никола Маројевић. По 10 кр.: Радуле Ђорговић, Милија Маројевић, Миливоје Костић, Пуниша Костић, Лука Чоловић, Арсеније Поповић, Иво Мићковић, Павић Павићевић, Мирко Ковачевић. По кр. 7 и 25 пара: Милан Стојановић и Ђуро Стојановић. По 5 кр.: Раде Гедовић, Стеван Гезовић, Лука

Поповић, Филип Поповић, Радован Марковић, Јован Костић, Петар Ђалић, Глигор Ђалић, Јакиша Маројевић, Неда Костић, Крсто Стојановић, Петар Вила, Андро Коранић, Симо Ранић, Вид Ранић, Никола Змијанац. По кр. 2,25: пара: Миле Грујић, Пана Тркуља, Миле Радановић, Милосава Костић.

Црквени Одбор са свима парохијанима овим изјављује племенитим приложницима признање и вјечиту захвалност и диже топле молитве свемогућему Богу у храму светог чудотворца Николаја, за њихово здравље, дуг живот и срећан повратак у драгу им и незаборавну домовину.

Драгова Лука — Никшић, 10. јан. 1908.

Црквени Одбор

Председник, Нико Марковић, свештеник официр Милош Крушка, Крсто Каваја; трговац, Илија Свјеклоћа, Вуко Поповић. Р. 365, Бр. 34, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Послије тешке и дуге болијести преседе се у вјечност у 60. години свога живота на Цетињу

† ЈЕЛЕНА уд. ВИЦКОВИЋ рођена ПЕРОВИЋ

умировљена учитељка женске младежи. Овом приликом сматрамо за нашу дужност, да овим путем изјавимо нашу вјечиту благодарност Књ. Министарству Просвјете и Црквенијех Послова, које је наредило, да се трошком истог Министарства изврши погреб.

Срдачна хвала Министру Војном, генерал-ађутанту, г. бригадиру Митру Мартиновићу, као и Началници Дјевојачког Института, госпођици Софији Петровној Мертваго на присуству при погребу.

Такође искрена хвала свештенству, које је покојницу опојало; Цетињском грађанству обојег пола; основнијем школама, мушкој и женској, као и радничкој школи Књагиње Јоланде, које са својим наставницама и наставницима испратише покојницу до вјечне јој куће.

Свесрдачна хвала такође „Првом Црквеном Пјевачком Друштву,“ које је погребу присуствовало и својим пјевањем увеличало спровод.

Искрена хвала г. Бошку Думовићу, цетињском учитељу, на изречном говору пред Влашком црквом.

Напокон хвала свијема и свакоме, који ма на који начин изјавише своја саучешћа.

Никшић, 22. јануара 1908.

У име родбине: стриц, **Богдан В. Перовић.** Р. 169, Бр. 35, 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском големе туге и догробне жалости, која нас снађе приликом смрти нашег никад непрежаљеног сурруга, односно оца, брата, синовца и ђевера

† Тома Н. Латновића (Ђиновића)

који се послје дуге и тешке болијести у кругу своје породице пресели у вјечност 22. овога мјесеца у 38-ој години свога живота.

Сматрамо за особиту дужност овим путем изјавити нашу најтоплију благодарност свима нашим пријатељима, познаницима и рођацима, који нам у овој превеликој жалости ма којим путем саучешће указаше и тијем нам тугу ублажише, као год и мјесном свештенству г. протојереју Крсту Матановићу, који је над покојником опјело по хришћанском обреду извршио.

Остајемо дубоко благодарни Цетињском грађанству обојег пола, Доњокрајцима, Бајицама, Његушима, Љешњанима, Добрљанима и нашој браћи Косијерима и Ђиновићима, који на дан његова погребца у онолико великом броју дођоше и милог нам покојника братски оплакаше и до вјечне га куће допратише.

Вјечита хвала браћи Косијерима и Ђиновићима, пријатељима и познаницима, који на глас покојникове смрти похиташе, да његовој сиромашној фамилији новчано помогну, скупивши између себе 300 круна и њој их положише, показујући овим своју племениту дужност, којом његову фамилију и браћу вјечитом благодарношћу задужише.

Још једном хвала свима и свакоме, који нам ма којим начином у жалости притекоше.

Цетиње, 25. јануара 1908. год.

Ожалошћени: сурруга: **Киће;** синови: **Јово и Андрија;** кћери: **Стане и Марија;** браћа: **Марко, Јошо и Саво;** сестре: **Маре, Јане и Јове;** стриц: **Илија;** снахе: **Марица и Стане** и остала родбина. Р. 282, Бр. 40, 1,1